

Open brief aan de Commissaris van de Koning in Limburg

Onverkorte toepassing van het grondwettelijk informatierecht van de volksvertegenwoordiger is een basisvoorwaarde voor de democratie, ook in Limburg!

Elsloo, 21 augustus 2026

Geachte heer Roemer,

Op 6 juli 2026 (1) zond u mij een schrijven waarin u de gang van zaken in het Waterschap Limburg accepteert waarin een gekozen volksvertegenwoordiger voor informatie die hij voor zijn wettelijke controletaak vraagt en nodig heeft, door bestuurders naar de Woo wordt verwezen(!) in plaats van dat de volksvertegenwoordiger de gevraagde informatie op een directe wijze van het bestuur krijgt, zoals de Grondwet en de Waterschapswet voorschrijven.

Het billijken door u van deze staatsrechtelijk gezien onjuiste handelwijze klopt niet. Het is in het belang van de democratie dat u daar als CdK helder afstand van neemt. Dat rijmt overigens ook beter met uw eigen constatering in uw schrijven van 6 juli jl. dat volksvertegenwoordigers hun controlerende en kaderstellende taak slechts goed kunnen uitoefenen op basis van volledige en juiste informatie.

Hier hoort de volgende staatsrechtelijk uitleg bij.

Artikel 68 van de Nederlandse Grondwet vormt de grondslag en het constitutionele model voor het informatierecht van alle volksvertegenwoordigers in Nederland.

De AWP fractie in het Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg heeft meermalen verzocht om inzage in het volledige dossier betreffende de gesprekken tussen het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Waterschap Limburg over de normverlaging van de Maasdijken. Dat dossier bestaat, zo heeft Dagelijks Bestuurslid Agten schriftelijk erkend.

Het verzoek houdt rechtstreeks verband met de wettelijke controlerende en de bestuurlijke taken die een algemeen bestuur van een waterschap toekomen. Het dossier is niet aan onze fractie verstrekt.

In plaats daarvan wordt (zoals ook door u) verwezen naar de procedure van de Wet open overheid (Woo).

De Woo echter is een wet die voorziet in openbaarmaking van overheidsinformatie aan eenieder. Het informatierecht van de volksvertegenwoordiger berust daarentegen op een geheel andere staatsrechtelijke grondslag. Artikel 68 van de Grondwet kent aan

leden van de Staten-Generaal een zelfstandig informatierecht toe, behoudens een gemotiveerd beroep op het belang van de staat. Voor leden van decentrale volksvertegenwoordigingen is hetzelfde uitgangspunt neergelegd in de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet. Deze bepalingen beogen te waarborgen dat volksvertegenwoordigers zelfstandig kunnen beoordelen welke informatie noodzakelijk is voor de uitoefening van o.a. hun controlerende taak.

Het fundamentele uitgangspunt is dat niet het bestuur bepaalt welke informatie voldoende is, maar dat de volksvertegenwoordiger in beginsel bepaalt welke informatie hij nodig acht voor de uitoefening van zijn functie.

Om die reden kan het verwijzen van een volksvertegenwoordiger naar een Woo-procedure niet dienen als vervanging van diens grondwettelijk informatierecht. Wanneer deze handelwijze wordt aanvaard, ontstaat feitelijk een situatie waarin het bestuur zelf bepaalt welke informatie aan de volksvertegenwoordiging beschikbaar wordt gesteld, terwijl de volksvertegenwoordiger voor de resterende informatie dezelfde positie krijgt als iedere willekeurige burger. Dat doet afbreuk aan de constitutionele positie van de volksvertegenwoordiging en aan het stelsel van democratische checks-and-balances. Deze ontwikkeling ondermijnt ook het vertrouwen van de burger in de overheid en bestuurders. Als burgers zien dat hun gekozen vertegenwoordigers in hun rol niet gerespecteerd maar beknot worden heeft dat onafwendbaar negatieve effecten in de beeldvorming van de burger over het bestuur.

Met de positie die u inneemt in uw schrijven van 6 juli 2026 begeeft u zich ons inziens op glad ijs omdat deze indruist tegen de Grondwet, de recente uitleg van de minister van BZK en de Tweede Kamer en zich ook niet verdraagt met uw eigen parlementaire staat van dienst en uw huidige streven om de kloof tussen bestuurders en burgers te verkleinen.

Artikel 68 Grondwet vormt de grondslag en het constitutionele model voor het informatierecht van alle volksvertegenwoordigers in Nederland, in gemeente, provincie en waterschap:

- de Gemeentewet (art. 169 en 180),
- Provinciewet (art. 167 en 179) en
- Waterschapswet (art. 89 en 97)

In al deze wetten is het uitgangspunt:

de volksvertegenwoordiger bepaalt in beginsel welke informatie nodig is; weigering is slechts mogelijk wegens strijd met het openbaar belang (de formulering bij de decentrale overheden) en het belang van de staat (formulering in de Grondwet voor het parlement).

Er is in dit staatsrechtelijk leerstuk sprake van een consistente lijn en uitleg. (2)

Hierover zijn - mede door uw partijgenote Renske Leijten - stevige conclusies getrokken die zijn herbevestigd, zowel door het kabinet, de Tweede Kamer als daarbuiten.

De Toeslagenaffaire heeft de actualiteit van het onverkorte informatierecht voor volksvertegenwoordigers volop herbevestigd. (3)

De Minister van BZK geeft aan dat een individueel volksvertegenwoordiger een eigen informatierecht heeft. (4)

In de brief hierover geeft de minister aan dat artikel 68 Grondwet niet alleen abstracte informatie betreft:

“Dit neemt niet weg dat een verzoek om inlichtingen ook kan zien op de inhoud van een bepaald document ... het recht op inlichtingen omvat daarom tevens een recht op documenten, mits daartoe een gericht en specifiek verzoek wordt gedaan.”

Dit is voor het Maasdijken dossier uiterst relevant, omdat dit een specifiek en bestaand dossier betreft waar de AWP fractie om vraagt.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft in de Kamerbrief van 20 juni 2025 (Kamerstuk 28 362, nr. 82) uitdrukkelijk ook bevestigd dat een individuele volksvertegenwoordiger geen meerderheid nodig heeft voor een informatieverzoek, dat een gericht verzoek mede betrekking kan hebben op specifieke documenten en dat weigering slechts mogelijk is wegens strijd met het belang van de staat (algemeen belang), welke weigering adequaat moet worden gemotiveerd.” (5)

Het afglijden naar Woo-verzoeken heeft een uitholling van de positie van de volksvertegenwoordiger tot gevolg.

Hoogleraar staatsrecht Douwe Jan Elzinga kwalificeert dit als volgt in een bericht aan mij:

“de volksvertegenwoordiger bepaalt in beginsel wat nodig, behoudens een beroep van de bestuurder op het openbaar belang. En de trend dat dit zou moeten via de route van de Woo is een dwaallee”.

Artikel 89 en 97 Waterschapswet zijn naar dezelfde systematiek als art 68 Grondwet gemodelleerd, zodat dezelfde staatsrechtelijke lijn ook voor leden van het algemeen bestuur van een waterschap geldt.

Artikel 89 en 97 Waterschapswet moeten dus onverkort toegepast worden door het dagelijks bestuur en de dijkgraaf van het Waterschap Limburg, en de volksvertegenwoordiger in het waterschap mag niet een Woo-procedure opgedrongen worden in een situatie waarin een adequaat gemotiveerd beroep op het algemeen belang ontbreekt danwel niet kan slagen.

De dijkgraaf en het dagelijks bestuur dienen er op gewezen en ertoe aangespoord te worden het gevraagde dossier over de Maasdijken alsnog direct en onverkort beschikbaar te stellen aan de fractievoorzitter van de AWP. Ik vertrouw op uw inzet daarvoor.

Ik concentreer mij in mijn pleidooi aan u op het aspect van de Grondwetstrouw, waar bestuurders een ambtseed op afleggen. Dat neemt niet weg dat er over de zogenaamde navraag over de gang van zaken in het Waterschap Limburg door uw kabinetschef de nodige kanttekeningen te maken en verbeteradviezen te geven zijn. Deze doe ik af in een voetnoot (7).

Met mijn zorg over de autocratische tendensen in het bestuur sta ik niet alleen. Wereldwijd zo blijkt uit VN-onderzoek dat ik u 24 juni 2026 toezond is deze bespeurbaar en onlangs heeft Nederlands onderzoek dat voor Nederland specifiek bevestigd (6)

Daarom betreft mijn appel aan u niet uitsluitend het informatieverzoek over de Maasdijken. Het raakt een bredere ontwikkeling die ook in andere overheden zichtbaar is, namelijk dat volksvertegenwoordigers steeds vaker worden verwezen naar de Woo voor informatie die zij juist vanwege hun democratische controlefunctie onverkort behoren te krijgen.

Het moge duidelijk zijn dat mijn schrijven van 24 juni 2026 in dit licht moet worden gezien. Mijn bedoeling is niet een individueel bestuursgeschil aan u voor te leggen, maar aandacht te vragen voor een fundamentele ontwikkeling die de kwaliteit van het openbaar bestuur en het functioneren van de democratische rechtsstaat in Limburg raakt. En u te vragen in lijn met de Grondwet daarin duidelijk positie te kiezen.

Geachte commissaris, ik roep u op de dwaalleer over de Woo voor de bestuurders in Limburg te ontzenuwen en hen op te roepen te handelen in lijn met de actuele kabinetsuitleg over het informatierecht n.a.v. het rapport over de Kinderopvangtoeslag, *Ongekend onrecht* om te voorkomen dat een gebrekkige informatieverstrekking aan volksvertegenwoordigers verder afbreuk doet aan onze democratische rechtsstaat.

Met andere woorden: met klem pleit ik er bij u voor om met uw gezag aan alle bestuurders in Limburg de juiste tekst en uitleg te geven over het grondwettelijk informatierecht van de volksvertegenwoordiger teneinde de onjuiste beeldvorming die hierover is ontstaan - mede vanuit het Limburgse Provinciehuis - weg te nemen.

Met vriendelijke groet,

Nico Broekema, fractiesecretaris AWP in het Waterschap Limburg

Bijlagen: mijn schrijven van 24 juni 2026 aan de CdK en de reactie van dhr. Roemer daarop

Voetnoten

(1) U reageerde op mijn zorg en mijn signaal van 14 juni 2026. Dat schrijven ging niet primair over de **actieve informatieplicht** van het dagelijks bestuur. De vraag of het dagelijks bestuur beeldvormende en andere bijeenkomsten organiseert, staat in deze kwestie niet ter discussie. Dat zijn instrumenten waarmee het bestuur uit eigen beweging informatie verstrekt en daarin zijn grenzen en aanpak kiest (“we nemen u mee” i.p.v. het algemeen bestuur tot sturing in staat te stellen).

Daarnaast echter bestaat de passieve informatieplicht waar in het Waterschap Limburg onvoldoende uitvoering aan gegeven wordt en juist daarover heb ik u in mijn indringend signaal van 24 juni mijn verontrusting aan u uitgesproken.

Mijn signaal betreft dus primair het **individuele informatierecht van een volksvertegenwoordiger**.

2) Deze lijn is:

- de Grondwet (artikel 68);
- de parlementaire geschiedenis;
- de Commissie-Scheltema;
- de Commissie-Biesheuvel;
- de Commissie-Van der Staaij;
- *Ongekend onrecht*;
- de kabinetsbrief van 2025 over artikel 68

(3) Renske Leijten (SP) – lid van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag was een van de belangrijkste aanjagers van de informatieverzoeken in de Toeslagenaffaire, samen met kamerlid Omtzigt.

Leijten en Omtzigt dienden de belangrijke motie in die het recht op documenten onder artikel 68 Grondwet benadrukte; die motie wordt in latere kabinetsbrieven expliciet genoemd.

Tijdens de Toeslagenaffaire hebben onder meer de volgende hoogleraren staatsrecht zich publiekelijk uitgesproken over het belang van het onverkort informatierecht van volksvertegenwoordigers

- Wim Voermans
- Paul Bovend'Eert
- Geerten Boogaard
- Jan Brouwer
- Douwe Jan Elzinga

Zij hebben in interviews, opiniestukken en mediaoptredens benadrukt dat de volksvertegenwoordiger zijn controlerende taak slechts kan uitoefenen wanneer deze **zelf kan bepalen welke informatie nodig is**, behoudens het enkele beroep op het belang van de staat (algemeen belang), de enige uitzondering van artikel 68 Grondwet. Dat grondwetsartikel is niet onderhevig aan kaders, zoals in de brief van 6 juli 2026 gesteld.

(4) De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, J.J.M. Uitermark, “Reikwijdte van artikel 68 Grondwet”, Kamerstuk 28 362, nr. 82, 20 juni 2025 geeft in zijn brief een actuele kabinetsuitleg van artikel 68. Hierin zijn vooral de volgende passages van belang voor het individueel recht van volksvertegenwoordigers.

De minister schrijft expliciet:

“Een Kamerlid heeft om inlichtingen te vragen dus geen Kamermeerderheid nodig en een Kamermeerderheid heeft ook geen sterker recht op inlichtingen dan een individueel Kamerlid.”

(5) De minister benadrukt:

“Definitieve weigering ... is alleen mogelijk met een beroep op strijd met het belang van de staat.” (voor een waterschap: algemeen belang)

Tevens moet dat beroep terughoudend worden toegepast en vereist het adequate motivering.

In de brief van de minister reageert hij mede op de aangenomen motie-Chakor en herbevestigt de minister dat een weigering wegens het belang van de staat adequaat moet worden gemotiveerd.

(6) Democratiemonitor 2025. <https://www.democratiemonitor.nl/wp-content/uploads/2025/06/Democratie-Monitor-2025.pdf>

(7) Wat de kabinetschef heeft gedaan is geen onderzoek maar de slager zijn eigen vlees laten keuren.

Er wordt geen recht aan mijn signaal gedaan met de door uw kabinetschef opgetekende mededeling dat het dagelijks bestuur van WL van zichzelf vindt dat het heeft voldaan aan zijn actieve informatieplicht. Afgezien dat dit niet berust op objectieve feiten op basis van onderzoek betreft dit een andere rechtsvraag. Overigens weet u uit uw eigen parlementaire ervaring dat wanneer de actieve informatie onvoldoende is, dit het beroep op de passieve informatieplicht vergroot.

Uit uw schrijven d.d. 6 juli 2026 blijkt dat in het door uw kabinetschef verrichte contact met het dagelijks bestuur van het waterschap niet is onderzocht:

- op welke grond door het dagelijks bestuur en de dijkgraaf het gevraagde dossier is geweigerd;
- welke bepaling van de Waterschapswet volgens dijkgraaf en dagelijks bestuur die weigering rechtvaardigt;
- waarom het dagelijks bestuur en de dijkgraaf geen concreet algemeen belang aanvoeren en motiveren bij het weigeren van het gevraagde dossier (de enig wettelijk toegestane)
- waarom een Woo-procedure volgens het dagelijks bestuur in de plaats zou kunnen treden van het wettelijke informatierecht vastgelegd in art 89 en 97 Waterschapswet van de volksvertegenwoordiger;
- in hoeverre dit alles berust op onvoldoende kennis van de wet of anderszins
- hoe de zich niet controleerbaar opstellende bestuurders dit denken te verantwoorden tegen het licht van de door hen afgelegde eed of belofte waarin zij trouw zweren aan de Grondwet en de wetten des Rijks.